

Joan Ubrador

Demano excuses per la inactualitat d'aquest comentari cinematogràfic però, al poc de veure la darrera obra de François Dupeyron, el passat vint-i-tres d'agost, un grup amb ideologia neonazi va cremar un centre assistencial per a jueus a París, això per no parlar del segrest dels dos periodistes francesos a l'Iraq en nom de l'Islam. Diuen que l'antisemitisme està agafant a França una força que s'aproxima greument a l'època del col·laboracionisme amb els invasors del nord. Aquest fet em va fer recordar la parella d'amics que formen el sufí *monsieur Ibrahim* i l'adolescent jueu Momo i m'obligà a reflexionar un

poc sobre *Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran*.

La pel·lícula s'inicia de manera entrançable entrelaçant dos aspectes recurrents en el cinema d'èxit dels darrers temps: el retorn nostàlgic als "gloriosos" anys seixanta i mostrant una amistat sempre inversemblant entre un nin i un vell. Personalment em va recordar l'inoblidable *Cinema Paradiso* de Giuseppe Tornatore. Però l'obra del director italià, en el seu punt, de partida té un clar avantatge: Tornatore, amb el record del seu cinema Paradiso i del poble de la seva infantesa, només vol reflexionar sobre qualche cosa tan íntima com és el transcurs de la *meua vida viscuda*, sobre el meu temps que ja hi és i mai més tornarà a ser... sobre aquelles

sensacions irrepitibles de la meua, i de la vostra, adolescència. En contraposició, *Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran*, no només és un film amb *missatge*, sinó que vol ser moralitzador. No us heu de confondre, no tinc res en contra d'aquest tipus de pel·lícules, ans al contrari, considero que una bona pel·lícula sempre sorgeix d'una idea que ens vol comunicar el seu creador; l'únic que succeeix és que, quan una pel·lícula es fonamenta en allò que rutinàriament anomenem *missatge*, és més fàcil que el director, i els mateixos actors, es confonguin

A principi d'estiu Omar Sharif va anar a Madrid per promocionar el seu nou film, a les seves rodes de premsa va incidir sobre dues idees. La primera es re-

Monsieur Ibrahim, de fet, és el perfecte contrapunt del pare de Momo: ell no ha caigut en l'angoixa existencial perquè és un home religiós i que, a pesar de viure completament aïllat de les seves arrels socials i culturals, és capaç de mantenir el sentit de tot el que és

feria a la seva llarga carrera interpretativa. Des del seu fulgurant començament als anys seixanta amb pel·lícules com *Lawrence de Arabia* (1962) o *Doctor Zhivago* (1965), ell sabia que la seva extensa carrera ha estat bastant irregular; per això, fa un cert temps va decidit seleccionar més els papers que interpretaria. És a dir, que el gran Sharif apadrinava la gran qualitat del darrer film de Dupeyron. La segona idea que Sharif propagà fou tolerància religiosa; deia que primer són les persones i després les seves creences religioses, com antic galant de la segona edat daurada del cinema que fou, va dir que ell no rebutjaria mai fer l'amor amb una dona per qüestions religioses. En suma, volia dir-nos que *Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran* constitueix un autèntic cant a favor de la tolerància religiosa.

En sortir del cinema, com suposo que li passa a tothom, vaig començar a reflexionar sobre el plantejament de l'obra d'Eric Emmanuel Schmitt i François Dupeyron. A l'obra literària del primer i a la interpretació cinematogràfica del segon sembla evident que es volen confrontar dues tradicions religioses antagoniques en la història de la humanitat: el judaisme més ortodox i l'heterodòxia musulmana més antiga de totes, el sufisme. Momo viu tot sol amb son pare, un pobre home alienat de les seves tradicions religioses però ofegat pel sentiment de culpa que, segons una determinada interpretació, domina al poble jueu des del dia en què va produir

l'expulsió del paradís. Gilbert Melki interpreta perfectament l'angoixa existencial que va aparèixer dins la cultura europea, especialment la jueva, a mitjan del passat segle. Hem de pensar que, al tradicional estigma del "poble elegit", s'hi va afegir l'aberració dels camps d'extermini nazi. Però, a l'exterior de la seva llar, enfonsat en la misèria espiritual i econòmica, Momo troba, primer, la felicitat gràcies als encants de les putes de la *rue blue* i, un poc més en davant, la salvació gràcies a la petita botiga de Monsieur Ibrahim i al "seu *Alcorà*".

Monsieur Ibrahim, de fet, és el perfecte contrapunt del pare de Momo: ell no ha caigut en l'angoixa existencial perquè és un home religiós i que, a pesar de viure completament aïllat de les seves arrels socials i culturals, és capaç de mantenir el sentit de tot el que és. Al llarg de la pel·lícula, serà capaç d'explicar al seu jove amic tots els misteris que ens subjueguen: l'amor, la vida, la riquesa, la pobresa, el poder, el transcurs del temps, el sentit de la mort... Tot sembla indicar que la parella Schmitt-Dupeyron s'han esforçat, fins al darrer extrem, per oferir-nos una imatge gairebé idíl·lica de la religió musulmana i del seu text sagrat: l'*Alcorà*. Per començar, Ibrahim es presenta davant de Momo com una persona extremadament tolerant amb tots els fidels de les altres religions. Quan un diumenge surten a fer un passeig Momo i el seu nou pare adoptiu, el jove se sorprèn que el seu vell amic prengui una cervesa — "si els musulmans no podeu prendre al-

cohol"—, Ibrahim somriu i afirma, amb aire de pacient suficiència, que ell és sùfi. Quan realitzen el seu viatge cap Turquia —l'Ítaca d'Ibrahim— visiten diferents temples sagrats a Grècia. "¿De què fa olor una església cristiana-ortodoxa?", demana Ibrahim. "D'encens...", contesta Momo. "¿I una catòlica?"... "De cera". "I l'entrada d'una mesquita, ¿de què fa olor?"... "De peus". No hi ha dubte, on trobaràs éssers humans com tu". L'idealisme islàmic dels creadors de la pel·lícula culmina quan la parella desorientada arriba al seu punt de destí, un poble perdut a les muntanyes desèrtiques turques, allà Momo no només trobarà joves com ell, sinó que descobreix una joventut que es vesteix com ell, balla i escolta la mateixa música que els joves de la *rue blue*. El resultat de tot plegat és un viatge iniciàtic del jove Momo cap a l'Islam, que ja no és Moisès, sinó Mohamed i es convertirà en un curiós "turc parisenc", propietari d'un típic supermercat carregat d'espècies exòtiques i llaunes de menjar preparat.

"¿Quina olor déu fer una sinagoga jueva?" ¿Per quina raó el senyor Ibrahim no va portar també al seu jove deixeble a un temple de la seva pròpia tradició religiosa? Si Dupeyron i Schmitt haguessin volgut fer realment una obra respectuosa amb totes les tradicions religioses monoteistes aquesta absència no tindria cap sentit. Perquè, des d'una perspectiva no confessional, totes les tradicions místiques són igualment respectuosos i totes les religions tenen el mateix valor, o no en tenen cap. Però, ¿qui són els jueus que apareixen a *Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran*? Éssers enfonsats en el no res, que han estat dominats pel nihilisme, que ja no saben educar la seva joventut i que l'únic que saben fer per lloar Déu és córrer els dissabtes a la sinagoga, vestits de negre rigorós. Em demano per quina raó François Dupeyron ha volgut fer aquest film: ¿perquè avui dia, a França, és políticament correcte desprestigiar la religió jueva i defensar la musulmana? No hi pot haver cap dubte, al conflicte de l'Orient Mitjà la major part de culpa recau sobre la classe política de l'estat d'Israel; ara bé, si es vol aconseguir qualche dia la pau, no serà mai a partir d'un antijudaisme tan manifest com el de *Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran*. ■

